

Tema 27: Djelovanje Duha Svetoga: milost, teološke kreposti i zapovijedi

Kršćanski život je naš život djece Božje u Kristu po Duhu Svetom. Djelovanje Duha Svetoga u duši kršćanina, osim što daje posvećujuću milost i bogoslovne kreposti, priopćava nadahnuća i stvarne milosti, te ima posebno očitovanje koje Crkva naziva darovima Duha Svetoga. Dekalog sadrži niz ozbiljnih dužnosti, ali je također i prije svega uputa, nauk kako živjeti.

28.12.2023.

Članak poslušajte ovdje.

Prethodno je obrađeno poslanje Duha Svetoga i njegovo djelovanje u Crkvi. Sada ćemo razmotriti djelovanje Duha Svetoga u životu kršćanina i na putu prema svetosti.

Posvećujuća milost

Kršćanski život je naš život djece Božje u Kristu po Duhu Svetom. Kroz krštenje smo oslobođeni grijeha i primamo istinsko sudjelovanje u božanskoj naravi.[1] Što znači sudjelovanje u božanskoj prirodi? Može se razumjeti, uvijek unutar granica našeg sadašnjeg znanja, uzimajući u obzir da Otac svoju narav u potpunosti prenosi Sinu i Duhu Svetom, ali ne stvara druge "bogove" ili druge osobe kojima u

potpunosti prenosi svoju narav. Ipak, On može i želio je stvoriti druge osobe kako bi im "djelomično" prenio božansku prirodu, svoju dobrotu i sreću. Zato govorimo o "sudioništvu" u božanskoj naravi. Ovo sudjelovanje je posvećujuća milost, koja čovjeka čini djetetom Božjim.

Kršćanska svetost je stoga ukorijenjena u daru Trojedinog Boga čovječanstvu. Po milosti smo uključeni u intimnu dinamiku božanskog života, u kojem svaka božanska osoba posjeduje istu narav, ali na drugačiji način, razlika koja čini božanske osobe različitima jedne od drugih. Stoga kršćanin ima drugačiji odnos sa svakom od božanskih Osoba: Otac nas posvaja kao svoju djecu, tako da je Sin model s kojim se poistovjećujemo i naša "vrata" ulaska u Trojstvo; dok je Duh Sveti, veza ljubavi između Oca i Sina, "svjetlo i snaga" koja nas potiče da se poistovjetimo s Kristom kako bismo

živjeli s Njim za slavu Oca,
ispunjavajući njegovu volju u svemu
[2].

Posvećujuća milost je stoga puno više
od Božje pomoći da se čine dobra
djela. To je novo životno načelo,
uzdizanje naše naravi, gotovo kao da
dobivamo drugu narav, radikalni
početak nove vrste života: života
djece Božje u Kristu po Duhu Svetom.
Druga vrsta milosti, koja se naziva
stvarna milost, je specifična
božanska pomoć da se učini dobro
djelo.

Teološke kreposti

Budući da ljudska narav ima
sposobnosti koje nam omogućuju
živjeti kao ljudska bića, naime
razum, volju, vanjska i unutarnja
osjetila i appetite, božanski život
omogućen posvetnom milošću
zahtijeva određene sposobnosti ili,
točnije, uzdizanje naših sposobnosti
tako da mogu biti prikladne

božanskom životu u kojem sudjelujemo. Uzdizanje naših ljudskih sposobnosti dolazi kroz navike prožete posvećujućom milošću, a to su tri teološke vrline: vjera, nada i ljubav.

Kompendij Katekizma Katoličke Crkve kaže da „teološke kreposti imaju samoga Boga kao izvor, motiv i izravni cilj. Prožeti posvećujućom milošću, one daju osobi sposobnost da živi u odnosu s Trojstvom. One su temelj i poticajna snaga moralnog djelovanja kršćanina i daju život ljudskim krepostima. One su zalog prisutnosti i djelovanja Duha Svetoga u sposobnostima ljudskog bića.”[3]

Ovaj kratki opis sadrži ključne značajke teoloških kreposti. One su od Boga dane kreposti, zajedno s posvećujućom milošću; one imaju samoga Boga kao svoj cilj, omogućujući nam da Ga upoznamo kao Trojedinog Boga, da Ga želimo i

ljubimo; i one upravljaju ljudske moralne vrline, omogućujući im da reguliraju korištenje ljudskih dobara na način koji je primjeren životu i stanju djece Božje, a ne samo s obzirom na čisto ljudsko dobro.

Krepost vjere

„Vjera je teološka vrlina kojom vjerujemo u Boga i sve ono što nam je objavio i što Crkva predlaže za naše vjerovanje jer Bog je sama Istina. Vjerom se čovjek slobodno predaje Bogu. Stoga vjernik nastoji upoznati i vršiti volju Božju jer ‘vjera djeluje kroz ljubav’ (Gal 5,6)” [4].

Vjera je spoznaja koja vodi cijeli život djece Božje. Bez vjere nije moguće živjeti kao Božja djeca, kao što se bez intelektualnog znanja ne bi mogao živjeti ljudski život. Vjera se sastoji u čvrstom prijanjanju, omogućenom milošću, svim istinama koje nam je Bog objavio, svemu što nam je Bog rekao o sebi i o svom planu spasenja

za čovječanstvo i za svijet, ne zato što su te istine same -očigledne ili nama potpuno shvatljive, već zato što ih je objavio Bog, vrhovna Mudrost i vrhovna Istina. Po vjeri sudjelujemo u Božjoj spoznaji Njega samoga i svijeta, a ta sudionička spoznaja vrhovno je pravilo kršćanskog života.

Ali vjera nije samo skup znanja koji se smatra istinitim. Budući da se vjeruje da je Bog naš Stvoritelj i Spasitelj, vjera pretpostavlja punu otvorenost naše duše Božjem spasenjskom djelovanju u Kristu, čin povjerenja i predanja Božjem djelovanju u nama. Budući da je vjera prihvaćanje spasenja koje Bog čini u nama, sveti Pavao uči da smo opravdani vjerom, odnosno da nema drugog spasenja osim onoga koje nam Bog daje u Kristu, te da nakon istočnoga grijeha nema drugi način da budemo pravedni pred Bogom nego da se otvorimo djelovanju kojim nas Bog čini pravednima kroz

Krista. Nijedan čovjek se ne može opravdati. Zato Crkva uči da je „vjera početak ljudskog spasenja, temelj i korijen svakoga opravdanja; bez toga je nemoguće ugoditi Bogu i doći do zajedništva njegove djece; i kaže se da smo besplatno opravdani, jer ništa što prethodi opravdanju, bilo vjera ili djela, ne zaslužuje samu milost opravdanja; jer ako je milost, nije više po djelima; inače (kako sam apostol kaže) milost više nije milost.”[5]

Milost i vjera nisu proizvedena našim dobrim djelima, ali jednom kada su milost i vjera primljene, da bismo bili spašeni trebamo živjeti kao Božja djeca i izbjegavati djela nespojiva sa životom milosti.

Tko svjesno i namjerno ne prihvaća Božju objavu, čini grijeh nevjere. Kršćanin koji napusti vjeru čini otpadništvo, a onaj koji mijenja ili

iskrivljuje objavljene istine čini grijeh krivovjerja.

Krepost nade

„Nada je teološka krepost kojom od Boga želimo i očekujemo vječni život kao svoju sreću, pouzdajući se u Kristova obećanja i oslanjajući se na pomoć milosti Duha Svetoga da bismo to zaslužili i ustrajali do kraja našeg zemaljskog života.” [6]

Krepost nade preobražava i uzdiže naše najdublje želje, čineći Božje obećano blaženstvo krajnjim predmetom naših želja, Vrhovnim Dobrom koje želimo radi njega samoga i radi kojeg se želi sve ostalo. Nada nam omogućuje da svim ljudskim dobrima i djelatnostima damo pravu vrijednost: onu koju imaju da bi postigli blaženstvo.

Budući da se blaženstvo može steći samo Božjom milošću i pomoći, krepost nade sastoji se od pouzdanja

da će nam Bog uvijek pružiti potrebnu pomoć za naše spasenje, opraštajući nam grijehе kada ga molimo za opraštenje, dajući nam snagu da prevladamo kušnje i opasnosti, i uvijek nas prati svojom milosrdnom svemoći.

Oni koji se obeshrabre pri pogledu na svoje grijehе ili životne poteškoće, ne vjerujući u Božju dobrotu i milosrđe i njegovu spasijsku snagu, kao da sve ovisi o našoj vlastitoj ljudskoj snazi, griješe iz očaja. S druge strane, krivi su oni koji misle da su njihove ljudske snage i zasluge dovoljne da ih spase, ili koji misle da im je spas osiguran njihovom rasom, činjenicom da su katolici ili kršteni, ili iz drugih razloga, te stoga zanemaruju sredstva spasijska koja je Bog uspostavio i koje je ponudila Crkva.

Krepost ljubavi

„Milosrđe je teološka krepost kojom ljubimo Boga iznad svega, a bližnjega kao samoga sebe iz ljubavi prema Bogu. Isus čini ljubav novom zapovijedi, puninom zakona. To je 'veza savršenstva' (Kol 3,14) i temelj drugih vrlina kojima daje život, nadahnuće i red: Bez ljubavi 'ništa sam' (1 Kor 13: 2-3).”[7]

Milosrđe se prije svega sastoji u ljubavi prema Bogu kao Vrhovnom dobru iznad svega. To je ljubav prema prijateljstvu, koja nas ujedinjuje s Njim i kao takva uključuje određenu uzajamnost: volimo Boga i znamo da nas On voli, a volimo ga kao odgovor na ljubav kojom nas On ljubi. Duh Sveti se naziva nestvorena ljubav, a stvorena ljubav koju posjedujemo glavni je učinak njegova djelovanja u našoj duši. Nekako kroz krepost milosrđa ljubimo Boga božanskom ljubavlju, ljubavlju koju Duh Sveti stavlja u našu dušu. Milosrđe nas potiče da

upoznamo Boga, da se trudimo vršiti njegovu volju s punom dostupnošću, kao što je činio Krist[8], da ljubimo bližnjega iz ljubavi prema Bogu, tj. da ljubimo druge kao što ih Bog ljubi, i da se prema stvarima odnosimo u skladu s vrijednosti koju imaju prema Božjem planu.

To je također oblik, pokretačka snaga i korijen svih moralnih vrlina, jer ih milosrđe upućuje na Boga kao Vrhovno dobro, i čini njihovu konačnu motivaciju (pravda, velikodušnost, čistoća, itd.

prakticiraju se za ljubav prema Bogu); i sjedinjuje nas s Bogom kroz prakticiranje moralnih vrlina. Zato sveti Augustin kaže da su kršćanske čudoredne kreposti na neki način oblici Božje ljubavi.[9]

Ljubav je bit kršćanske svetosti, veza savršenstva, i ona određuje stupanj svetosti svake osobe: čovjek ima

toliko svetosti koliko i milosrđa koje posjeduje.

Svaki teški grijeh povlači za sobom gubitak milosrđa, jedinstva prijateljstva s Bogom. Specifični grijesi protiv ljubavi prema Bogu su mržnja prema Bogu i mlakost; grijesi protiv milosrđa prema sebi su, zanemarivanje vlastitog duhovnog života, izlaganje teškim opasnostima za dušu ili tijelo, samoubojstvo i sebičnost kao poremećena ljubav prema sebi; grijesi protiv milosrđa prema drugima su mržnja i razdor, sablazni, uskraćivanje duhovne ili materijalne pomoći koja se može pružiti bližnjemu, dobrovoljna suradnja s grijesima bližnjega.

Darovi Duha Svetoga

Djelovanje Duha Svetoga u duši kršćanina, osim što daje posvećujuću milost i bogoslovne kreposti, prenosi nadahnuća i stvarne milosti, a posebno se očituje u onome što Crkva

naziva darovima Duha Svetoga, a to su „trajna raspoloženja koja čine čovjeka poslušnim u nasljedovanju poticaja Duha Svetoga.”[10] Crkva uči da je tih darova sedam: „mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost i strah Božji. Oni u svojoj punini pripadaju Kristu, Sinu Davidovu (usp. Iz 11,1-2). Oni dovršavaju i usavršavaju vrline onih koji ih primaju. Oni čine vjernike poslušnima u spremnom slušanju božanskih nadahnuća,”[11] iako naravno nema namjere klasificirati ili ograničiti na ovih sedam darova vrlo široko i mnogobrojno djelovanje Duha Svetoga u dušama. Crkva također govori o plodovima koji nastaju djelovanjem Duha u dušama: „Plodovi su Duha savršenstva koja Duh Sveti oblikuje u nama kao prvine vječne slave. Predaja Crkve navodi ih dvanaest: „milosrđe, radost, mir, velikodušnost, strpljivost, uslužnost, dobrota, blagost, vjernost, skromnost,

uzdržljivost, čistoća” (Gal 5,22-23, vulg.)”[12].]

Zapovijedi zakona Božjega

Naš Gospodin je rekao: „Ako me ljubiš, držat ćeš moje zapovijedi.”[13] Kad ga je bogati mladić upitao: koje zapovijedi?, Isus je odgovorio: „Ne ubij, ne čini preljuba, ne kradi, ne svjedoči lažno, poštuju oca i majku i ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.”[14] Naš Gospodin se poziva na Dekalog, deset “Riječi” Staroga zavjeta,[15] koje sadrže sažetak glavnih elemenata prirodnog moralnog zakona. Sam naš Gospodin ovim zapovijedima pripisuje božansko podrijetlo, razlikujući ih od pukih ljudskih propisa[16], a Crkva slijedi redoslijed ovih deset zapovijedi kako bi objasnila kršćanski moral u katehezi, naravno dodajući neka posebna učenja Novoga zavjeta.

Dekalog sadrži niz ozbiljnih zapovijedi,[17] ali je također i prije svega naputak, nauk o načinu života koji je u skladu sa savezom između Boga i Izabranog naroda. Crkveno izlaganje Dekaloga je nauk o "stilu života" koji je u skladu s ljubavlju, s prijateljstvom između Boga i čovjeka. Ovo učenje čini valjani instrument za moralnu formaciju mlađih ili manje obrazovanih osoba, i za svakoga je nužan vanjski vodič za prevladavanje trenutaka unutarnje tame kroz koje svi ponekad možemo proći u životu, jer općenito unutarnje svjetlo milosti već nam omogućuje da razlikujemo što je dobro od onoga što je zlo. Dekalog je, gledan u svjetlu Novoga zavjeta i u njegovoj povezanosti s ljubavlju, poput skupa putokaza koji pokazuju put spasenja.

Osnovna bibliografija

Katekizam Katoličke Crkve,
1996-2005, 1810-1832, 2052-2074.

Kompendij Katekizma Katoličke
Crkve, 422-425, 384-390, 434-441.

Papa Franjo, Kateheza o deset
zapovijedi

[1] Usp. 2 Pet 1,4.

[2] Iv 6,38: „Jer nisam sišao s neba da
vršim svoju volju, nego volju onoga
koji me posla.” Usp. također Iv 4,34;
5:30.

[3] Kompendij, 384.

[4] Kompendij, 386.

[5] Tridentski sabor, Dekret o
opravdanju, pogl. 8: Dz-Sh 1532.
godine.

[6] Kompendij, 387.

[7] Kompendij, 388.

[8] „Isus im reče: Moja je hrana vršiti volju onoga koji me posla i izvršiti djelo njegovo” (Iv 4, 34).

[9] „Budući da nas krepost vodi do istinske sreće, potvrdio bih da krepost nije ništa drugo nego vrhovna Božja ljubav. A činjenica da se kaže da je krepost četverostrana je izrečena, kako ja to razumijem, uzimajući u obzir raznolikost dispozicija koje sama ljubav preuzima. Ove četiri poznate kreposti, čija bi snaga nebesa željela da budu u svim dušama, kao što su im imena u ustima, ne bih oklijevao definirati ih također ovako: umjerenost je ljubav koja se u potpunosti predaje onome što se voli; snaga je ljubav koja sve podnosi za ono što se voli; pravednost je ljubav koja služi isključivo onome što se voli i koja zbog toga vlada ispravno; konačno, razboritost je ljubav koja

mudrošću razlikuje ono što je korisno od onoga što je štetno. Ova ljubav, rekli smo, nije ljubav prema bilo kojem objektu, već ljubav prema Bogu, to jest, prema Vrhovnom dobru, Vrhovnoj mudrosti i Vrhovnom miru. Iz tog razloga, ako malo preciziramo definicije, možemo reći da je umjerenost ljubav koja se čuva cjelovitom i neraspadljivom za Boga; snaga je ljubav koja sve podnosi bez žalosti, s očima uprtim u Boga; pravda je ljubav koja služi samo Bogu, i stoga vlada, prema razumu, nad svime što je niže od čovjeka; razboritost je, konačno, ljubav koja zna razlučiti što je korisno za odlazak k Bogu od onoga što nas može odvesti od Njega” (Sveti Augustin, *De moribus ecclesiae*, I, 15, 25: NBA 13/1, 53).

[10] Katekizam Katoličke Crkve, 1830.

[11] Isto, 1831.

[12] Isto, 1832.

[13] Iv 14,15.

[14] Mt 19,18-19.

[15] Usp. Izl 20:2-17 i Dt 5:6-21.

[16] „Tako ste svojom predajom poništili riječ Božju. Licemjeri, dobro je o vama prorokovao Izaija kad je rekao: ‘Ovaj me narod usnama časti, a srce mu je daleko od mene. Uzalud mi se klanjaju dok naučavaju nauke ljudske‘ (Mt 15,7-9).

[17] „Budući da izražavaju temeljne čovjekove dužnosti prema Bogu i prema bližnjemu, Deset zapovijedi otkrivaju u svom iskonskom sadržaju teške obveze. One su temeljno nepromjenjive i obvezuju uvijek i svugdje. Nitko ih se ne može odreći. Deset zapovijedi Bog je urezao u ljudsko srce” (Katekizam, 2072).

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/tema-27-
djelovanje-duha-svetoga-milost-
teoloske-kreposti-i-zapovijedi/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/tema-27-djelovanje-duha-svetoga-milost-teoloske-kreposti-i-zapovijedi/)
(4.08.2025.)